

Od stroje na rozbušky k soudu o daně

Tisíce českých firem ignorují možnost odepsat si z daní náklady na výzkum a vývoj. Považují to za příliš složité a bojí se postihnú ze strany správce daně.

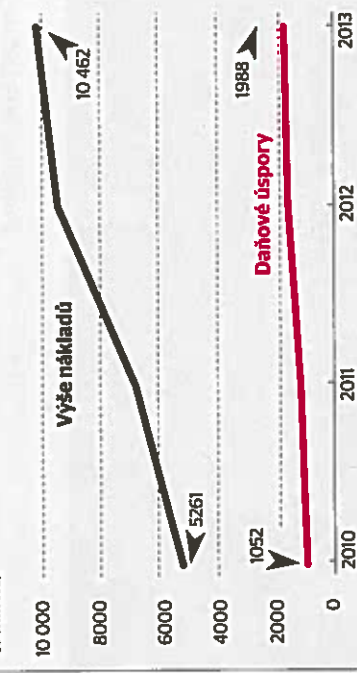
Robert Břešťan

Spolumajitel firmy Elektropohony z Frenštátu pod Radhoštěm Lubomír Dočkal si zakládá na tom, že daně platí v pořádku a včas. Přesto se dostal do sporu s finančním úřadem, v němž je každá ze stran přesvědčena o své pravdě a odmítá ustoupit. Jde o jedině - o to, zda si firma mohla či neměla odepsat z daní náklady na výzkum a vývoj. Jak ukazuje i tento spor, v tématu, jež se týká tisíců firem v Česku, panuje značná míra nejistoty, co lze do daňově uznatelných nákladů na podporu inovací započítat a co ne.

„Odvádíme poctivě a myslím, že nemalé daně. O možnosti uplatnit si daňové náklady na výzkum a vývoj víme dlouho, dosud šlo ale o menší projekty, a tak jsme to nijak neřešili. První náklady tohoto typu jsme se rozhodli uplatnit, až když jsme dostali zakázku na vývoj jednocelového stroje od firmy Austin Detonator Assembly“, vysvětluje Dočkal.

Laický řečeno - firma Elektropohony měla pro jednoho z hlavních světových výrobců rozrůzných systémů na klíč vymyslet a sestavit zařízení, které by umělo rozbušky montovat automaticky a ne ručně, jak se to dříve v oboru dělá prakticky po celém světě. „Skutečně je to něco krajně neobvyklého, ve světě se stále tato montáž provádí ručně. Odhadovaná cena byla 10 milionů. To, že šlo od počátku o nejjistý podnik, dokazuje i to, že se firma zavázala odebrat stroj za cenu šesti milionů i v případě, že nebude plně funkční“, říká Dočkal, a naráží tak na jednu z hlavních podmínek pro to, aby si firmy v Česku mohly náklady na výzkum a vývoj započítat do svých daňových příznání. Výzkumný či vývojový projekt musí obsahovat „ocenitelný prvek novosti

Odpočty na výzkum a vývoj
(v mil. Kč)

Co lze započítat do nákladů na výzkum a vývoj

- Přímé náklady - platy výzkumných pracovníků a náklady na jejich sociální a zdravotní pojištění, spotřeba materiálu.
- Daňové odpisy movitého majetku používaného a vývoje.
- Ostatní provozní náklady přímo související s výzkumem a vývojem - knihy, časopisy, telekomunikační poplatky, elektřina, teplo, plyn, voda.
- Výdaje za patenty a některé certifikace.

Zdroj: KPMG, Alma CG

a vyjasnění výzkumné nebo technické nejistoty“. „Podle nás tento stroj tato kritéria jednoznačně splňuje. Míra nejistoty byla velká, a pokud jde o novost, ta je celosvětová. Šli jsme do rizika s vědomím, že se to nemusí podařit,“ konstatuje Dočkal.

Jeho slova potvrzuje i firma, která se unikátním robotickým zařízením na výrobu průmyslových rozbušek pyšní i na svých webových stránkách. „Na vývoji robotického centra pro plně automatizovanou finální sestavu našich neelektrických rozbušek jsme pracovali několik let,“ říká Ota Grebeň, ředitel Austin Detonator. „Zavádět plnou automatizaci do procesu výroby a zpracování výbušnin je velmi nesnadné a ve světě spíše ojedinělé. Úspěch však přináší výrazné zvýšení bezpečnosti výroby spojené s odstraněním monotónní ruční práce,“ dodává Grebeň.

Představa z říše sci-fi

Platí, že firmy si ze zákona mohou od základu daně odečíst 100 procent nákladů na výzkum a vývoj jako běžné odpisy, a navíc až 100 procent nákladů na projekty „které mají charakter experimentálních či teoretických prací, projektních či konstrukčních prací, výpočtů, návrhů technologií, výroby funkčního vzorku či prototypu produktu“. Z každého milionu korun vydají na výzkum a vývoj může firma aktuálně uposadit až 190 tisíc korun.

„V roce 2010 jsme uplatnili první náklady na přípravu, mimo jiné na 3D prototypování a simulaci. O rok později i náklady na materiál a na práci. Přišla ale kontrola z finančního úřadu a uznala jen náklady na výkresovou dokumentaci,“ popisuje první šetřel s finančním úřadem Lubomír Dočkal.

„Robotická sestava byla sestavena na základě dosud známých principů i postupů, se zapojením v průmyslové automatizaci běžných prvků, v rámci inženýrských činností bez experimentálního vývoje,“ namítá ve svém posudku finanční úřad s tím, že jde o „pouhou zákazovou výrobu jednocelového stroje, sestávajícího ze spojení jednotlivých prvků do kompaktního zařízení“.

Podle daňového poradce firmy Elektropohony Tomáše Kačerovského ale není možné postupovat tak, že se při výzkumu a vývoji nepoužijí již existující komponenty. „Představa, že při výzkumu

a vývoji vyvíjíte vše potřebné sami a jen tehdy naplníte definici vývoje a výzkumu, je z říše sci-fi,“ píše ve svém odvolání proti zamítavému stanovisku správce daně.

„Konzultovali jsme to s účetními a daňovými experty, a ti nám potvrdili, že to do nákladů dát můžeme. Uplatili jsme zhruba osm milionů a začala spousta dopisování a nakonec nám nárok finanční úřad definitivně zamítl. Věřili jsme ale, že jsme v právu a že to potvrdí krajský orgán, ale ani ten nám tyto náklady neuznal,“ doplňuje Lubomír Dočkal.

Firma si ale trvala na svém, a tak spor došel až k Nejvyššímu správnímu soudu. Finanční úřad mezitím kvůli neuznanému uplatnění odečitatelné položky v součtu za devět milionů korun podal na firmu Elektropohony žalobu kvůli podezření z krácení daní. „Žádný náš úmysl v tom ale nebyl. Zákon je napsaný vážně. Pokud tohle není výzkum a vývoj, pak už nikdo nemůže žádný jednocelový stroj, jichž v poslední době vzniká mnoho, prohlásit za výsledek výzkumu a vývoje, to je absurdní,“ zlobí se Dočkal. „Na finančních úřadech nejsou lidé s technickým vzděláním, kteří by to mohli odborně posoudit, nerozumějí tomu, a normální jim tak přijde i úplné unikátní technologie. Mělo by se v tom udělat jasno. Nejde jen o naši firmu, ale o řadu dalších podniků,“ je přesvědčen Dočkal.

Práce pro znalce

Téma se skutečně netýká zdaleka jen jedné malé firmy z Frenštátu pod Radhoštěm. Ze zhruba 350 tisíc nejrozumnějších podnikatelských subjektů loni možnost daňového odpočtu dálejších převyšujících 10 miliard korun na daních ušetřily dvě miliardy korun.

V poměru k celkovým výdajům na výzkum a vývoj, které v Česku v roce 2013 činily 77,9 miliardy korun, to není mnoho. Pokud by firmy měly jistotu, že si konkrétní náklady mohou skutečně odepsat, do inovací by pravděpodobně investovaly ochoťtětji.

Podle konzervativních odhadů expertů v oboru je v České republice nejméně tři tisíce společností, které by tuto odčitatelnou položku mohly uplatnit. „Zhruba 70 procent podniků, které mají na odpočet nárok, ho nevyužívá,“ říká Petr Rýdl z konzultační společnosti Alma CG. Méně konzervativní odhady mluví o zhruba sedmi tisících firem, které by odpisy uplatnit mohly, ale považují to za příliš velké „daňové dobrodružství“.

„Obavy jsou přitom zbytečné. Bavíme-li se totiž o zákonem definovaném výzkumu a vývoji, jsou inovativní procesy stanovené mnohem širší než obvyklá představa bublajících zkumavek, mikroskopů, chemických vzorců a bílých plášťů,“ napsal pro server ProByznys.info Michal Pácala z poradenské společnosti eNovation. To, že je v Česku odpočet na výzkum a vývoj stále považován za komplikovaný a administrativně náročný, potvrzuje ale i loňský mezinárodní průzkum „Barometr inovací“. Podle průzkumu se v českých firmách věnují přípravě dokumentace související s odpočtem až tři lidé a dotazované podniky se domnívají, že „legislativa neposkytuje dostatečně jasnou a strožímelnou definici toho, co lze za výzkum a vývoj pro účely odpočtu považovat“. „Zásadní otázka zní, co je a co není vhodný projekt a kdo to posoudí. Nyní posuzují

Počet podniků, které uplatnily odpočet na vědu a výzkum

oprávněnost daňového odpočtu úředníci finančních úřadů. Pravidla pro jasné určené uznatelnosti však ani po 10 letech v České republice neexistují,“ říká Petr Rýdl z Alma CG. Upozorňuje na to, že v zahraničí v případě podezření, že firma uplatnila náklady, které by sitem projít neměly, přichází kontrola složená z lidí s technickou kompetencí, ideálně v oboru podnikání dané firmy.

„Nebo je v případě kontroly posuzován projektů světeno odborným orgánům, jakými jsou ministerstvo pro vědu a výzkum ve Francii, Agentura pro inovace v Portugalsku nebo Federální vědecká agentura v Belgii. Ve Velké Británii využívají finanční úřady pro spolupráci technické experty,“ podotýká Rýdl.

Mluví Generálního finančního ředitele Petra Petlachová ale namítá, že se pracovníci finančních úřadů průběžně vzdělávají na různých seminářích a školeních. Pokud usoudí, že na posouzení konkrétního případu jejich odbornost nestačí, mohou též ustanovit znalce. V případě firmy Elektropohony se tak ale nestalo. Podle Petlachové je ryze na poplatnících, zda se rozhodnou této možnosti snížení základu daně využít.

„Die našich zkušeností poplatníci této možnosti skutečně využívají. Je ale třeba zdůraznit, že podmínky pro možnost odpočtu jsou jednoznačně definovány zákonem, a není tak vyloučeno, že i poplatník, který vynakládá náklady při realizaci projektu výzkumu a vývoje nemá právo tento benefit uplatnit,“ říká Petra Petlachová, tisková mluvčí Generálního finančního ředitelství. *

Zhruba 70 procent podniků, které mají na odpočet na vědu a výzkum nárok, ho nevyužívá.

Petr Rýdl,
konzultační společnost
Alma CG